

Jordi Bacaria

Director, CIDOB

La crisi dels refugiats a la Unió Europea (UE) —amb més de 700.000 persones que han arribat aquest any— s’ha unit a la «pressió» migratòria de les últimes dècades, i ha generat reaccions tant en contra —pels seus efectes acumulatius en un mercat de treball tensat per la baixa creació d’ocupació— com a favor —per la necessitat i l’obligació d’oferir asil a les víctimes de la persecució política als seus països d’origen. El nombre de refugiats en països que no són de la UE és molt més gran. Turquia n’ha rebut més de dos milions procedents de Síria, i més de 300.000 de l’Afganistan, l’Iraq i el Pakistan. El Líban acull més d’un milió de sirians, i Jordània més de 600.000. Aquestes desproporcions ens condueixen a efectes diferents als mercats laborals, segons els països, i fins i tot en altres mercats, com el de l’habitatge i l’alimentació. La capacitat d’absorció de la UE per la seva mida, demografia i economia és molt diferent de la dels països de fora de la UE que reben el primer impacte i, fins i tot, de la de països de la UE que tenen la frontera comuna i economies menys sòlides.

Prenent el cas de la UE, des del punt de vista dels costos i beneficis de la immigració, l’entrada d’immigrants i de refugiats al mercat laboral es pot considerar pràcticament de la mateixa manera, tot i que destacarem algunes diferències causades per la regulació d’entrada. En primer lloc, hi ha una diferència important entre les persones que emigren i els qui sol·liciten refugi respecte als impactes econòmics. En el cas dels refugiats, els impactes en l’àmbit social poden ser més grans, ja que la percepció de la ciutadania pot equiparar l’arribada de refugiats a l’augment de la «competència» pels subsidis i els beneficis socials. En segon lloc, una altra diferència és que els migrants acostumen a ser joves amb capacitació i empenedoria, majoritàriament homes, encara que més tard es pot produir la reunificació familiar que condueix a un equilibri més gran; mentre que els refugiats són famílies senceres, amb membres de totes les edats i amb cert nivell de renda que els permet arribar als països que prèviament han escollit, de la qual cosa es pot deduir que, en general, disposen d’un nivell alt de capital humà. Malgrat aquesta diferència, al final és molt difícil establir una distinció entre migrants per motius econòmics i refugiats en relació amb l’impacte al mercat laboral.

El més important a destacar en aquest punt és que, malgrat els temors sobre els impactes negatius de l'entrada de treballadors immigrants i refugiats al mercat laboral, nombrosos estudis han posat en relleu els avantatges econòmics de la migració per als països d'acollida. En un estudi sobre els impactes de la immigració a Europa, diversos autors apunten que, en contra de les creences populars, els efectes són positius sobre els salaris mitjans i redueixen la desigualtat salarial dels treballadors nadius¹. Des d'un punt de vista teòric, Georges J. Borjas² ha demostrat que la migració transfronterera sense restriccions augmenta l'eficiència i, igual com el lliure comerç, la lliure circulació de persones és necessària per a un augment del PIB global. Amb l'emigració es recuperen equilibris amb la disminució dels excedents de treballadors als països d'origen alhora que se satisfà la demanda dels països d'acollida. Així mateix, es millora l'assignació de recursos als mercats laborals.

Fins aquí, breument, la teoria. Tanmateix, la percepció de les conseqüències als països d'acollida acostuma a ser negativa, de la mateixa manera que també sorgeixen actituds proteccionistes i demandes de protecció quan es tracta de lliure comerç. La percepció dels treballadors, als països d'acollida, és que poden disminuir els salaris i tenir més competència, i, fins i tot, perdre la feina. Alhora, els aturats perceben que poden tardar més temps a trobar feina si les noves entrades d'immigrants en el mercat laboral competeixen pel mateix lloc de treball. Una altra de les percepcions va més enllà del mercat laboral i afecta la competència pels serveis socials i la seva possible disminució de qualitat per la nova entrada de beneficiaris.

Encara que el mercat laboral de la UE ofereix una relativa unitat, en particular per als treballadors immigrants residents i regulars per les possibilitats de lliure circulació en l'espai Schengen, no succeeix el mateix amb les persones que han obtingut l'estatus d'asil, ja que aquestes tenen la mobilitat restringida fora de l'estat d'acollida. Per aquesta raó, es podrien produir certes distorsions i desequilibris en no existir un visat europeu de refugiats que permeti la mobilitat esmentada. En aquest cas, el mercat laboral seria més semblant a un mercat amb *matching* o aparellament bilateral del tipus dels mercats laborals o acadèmics en els quals, per exemple, els estudiants busquen la seva millor universitat i les universitats busquen els seus millors estudiants, o els metges interns busquen el millor hospital per a les seves pràctiques i els hospitals busquen els millors candidats a metges interns.

Aquesta situació també es pot donar en el cas dels refugiats, si el país d'acollida pot buscar els «millors» candidats (nivell formatiu o edat) i els refugiats poden buscar el «millor» país per als seus objectius (més possibilitats d'ocupació qualificada, millors salaris, educació per als fills). Una vegada que el refugiat ha obtingut l'asil en un país, encara que tingués incentius per desplaçar-se a un altre, no tindria el permís per fer-ho atès el seu estatus de refugiat. Aquesta situació podria generar distorsions en el mercat laboral, en el sentit que els «millors» països atraurien els «millors» refugiats, i els països amb menys possibilitats atraurien els refugiats que no haguessin trobat la seva millor posició. Amb la qual cosa es podrien produir divergències entre països pel que fa a la disponibilitat de capital humà i en els seus nivells de productivitat laboral, qüestió preocupant per a la UE, on la mobilitat

1. Frédéric Docquier, Çalar Özden i Giovanni Peri. «The wage affects of immigration and emigration». *NBER Working Paper Series*, n.º 16646 (desembre 2010)
2. Georges J. Borjas. «Immigrant and emigrant earnings: a longitudinal study». *Economic Inquiry*, vol. xxvii (gener de 1989).

laboral ja està molt afectada per raons culturals i lingüístiques. Encara que aquesta possibilitat de recerca de la millor oportunitat també es produeix al mercat laboral dels emigrants, l'absència de restriccions en la mobilitat permet un millor equilibri del mercat a curt i mitjà termini.

